

Paraules de benvinguda al Claustre universitari a càrrec del Rector Nadal Batle

Molt Honorable Senyor, excel·lentíssims, honorables i il·lustríssims senyores i senyors.

Cauré en la temptació d'afegir-me, a faisó d'afeccionat, les meves pròpies postil·les a tot allò que els altres han dit des d'un punt de vista més professional.

Hom conta que en una de les seves sortides personals Wittgenstein va escometre un amic per un corredor tot demanant-li:

—Digues, per què deu ésser que hom diu que és més natural per a l'home creure que el Sol fa voltes entorn de la Terra que creure que és la Terra que gira?

Son amic li va respondre:

—Bé. És obvi que totes les aparences fan que sembli que és el Sol que volta entorn de la Terra.

El filòsof li va replicar:

—Molt bé, però quines serien les aparences si hagués estat realment el Sol que giràs entorn de la Terra?

La pregunta subjacent té implicacions profundíssimes i implicacions devastadores en el món de la ciència, alhora que té una resposta molt simple que va donar Galileu, per bé que normalment no es divulga com cal. El Sol no volta entorn de la Terra ni tampoc aquesta entorn d'aquell. Ni una cosa ni l'altra. Depèn de la manera de considerar el fenomen; del punt referencial. L'anàlisi de Galileu obre el camí al món de Newton, que tot i ésser d'una perfecció quasi sublim, oblida una mica la visió dual, potser tapada per seu propi poder de previsió. Amb tot i això Newton tenia un *penchant* místic considerable, potser accentuat per una emmetzinament per mercuri a causa dels seus experiments alquímics. És irònic pensar en un dels homes més racionals i pragmàtics de la història de la civilització entestat en experiments quasi màgics. Supòs que la intoxicació hidrargírica és l'antecedent històric dels experiments que Aldous Huxley va fer amb el mescal i la percepció de les pintures de Vermeer, en aquells famosos assajos *The Doors of Perception* i *Heaven and Hell*.

La metafísica com a intent de concebre el món com una totalitat per mitjà del pensament, ha estat construïda de bell començament per la unió del conflicte de dos impulsos humans molt variats: un que mena l'home cap al misticisme i l'altre cap a la ciència. D'aquesta dualitat neix el progrés, l'avanç científic i el millorament de la condició humana. La col·lisió entre els aspectes semàntics i sintàctics, entre contingut i forma, entre model i simulació, són aspectes d'una mateixa realitat. L'esforç formal d'Antoni Tàpies n'és testimoni ostensible.

Quatre qüestions apareixen en considerar la veritat o la falsedat del misticisme, que són:

- a. Hi ha dues formes de coneixement diferenciades que podrien ésser anomenades *raó* i *intuïció*? I si és així, quina hem de triar com a més adequada?
- b. Són totes les pluralitats i divisions il·lusòries?
- c. És el temps irreal?
- d. Quin tipus de realitat podem atribuir a conceptes com el bé i el mal?

Em sembla que una resposta absolutament mística a aquestes quatre preguntes no és encertada, però també em sembla que, amb la cautela que calgui, hi ha elements de saviesa que podem agafar del misticisme que són molt difícilment abastadors amb altres mètodes. Si això que dic és encertat, el misticisme s'ha d'acceptar com una actitud envers la vida, més aviat que com un credo científic. El credo metafísic corre el risc de convertir-se en un resultat errat de l'emotivitat, per bé que aquesta emotivitat, com a element informador i irisant d'altres pensaments i sentiments, és l'inspirador de tot el que hi ha de noble en l'home.

El misticisme pot actuar en sinergia amb la recerca científica més pacient i cautelosa, pot potenciar la segona amb aquest esperit reverencial que impregna el primer. I ara que la retòrica ho duu, deixau-me agafar el viarany de la quarta qüestió: el bé i el mal, i si em permeteu aniré pel camí del mal, que en aquesta comunitat no té res de metafísic i molt sovint duu mostatxos. Ho he fer, car el protocol demana que en una ocasió com aquesta el Rector s'adrexi als assistents. Els actes acadèmics estan molt sovint pol·luïts amb aquests trets, que, en certa mesura, perfan la cerimònia. La qüestió és, però, què puc jo dir després de la resplendent exposició del nou doctor i de la fulgent defensa de la padrina. Els meus mots han d'ésser forçosament expletius, i és obvi que no em pertoca de cap passada sobrepujar el discurs acadèmic. No tinc les qualificacions ni està previst. Sembla, doncs, que el que hauria de fer és glossar les circumstàncies que han envoltat les relacions del doctor amb la Universitat de les Illes Balears.

La freqüentació entre Antoni Tàpies i la UIB ve de vell. I té a veure amb els doctorats honoris causa. Permeteu-me recordar que el primer que va atorgar la nostra institució, d'ençà que tinc la responsabilitat i la satisfacció de presidir-la, fou el del filòleg Francesc de Borja Moll. L'artista ja hi va intervenir de forma directa. En memòria d'aquella avinentesa es va publicar un opuscle que tenia la coberta dissenyada sobre una obra que Antoni Tàpies ens va oferir generosament. De llavors ençà, el pintor ha contribuït munificament ara i adés en totes aquelles empreses per a les quals hom l'ha requerit.

La cooperació del senyor Tàpies amb la UIB ha estat també multilateral. En testimoni d'això hi ha, per exemple, la campanya en contra de l'assolament i l'anihilació de sa Canova: el doctorand hi va prendre part activa de la faisó més positiva: emprant el seu art per ajudar al "no passaran" i impedir aquest raig i ruïna de malvestats de què tot just ara ens parlava.

No penseu, però, que tot s'enclou dins el passat i el present. Hi ha perceptiva de futur, també. Avui és una bona ocasió per anunciar-ho. Volem que ben aviat surti una col·lecció de llibres d'alta cultura científica d'aquest estil tan característic de la tradició d'expressió anglesa i que són la concreció d'aquesta unificació que connecta la lògica, la mística, la ciència moderna i les arts. Són llibres que rarament es tradueixen al català i que requereixen un domini més que mitjancer de les llengües alienes, especialment de l'anglès. Ja s'han aconseguit els drets de traducció de dos *best sellers* del món acadèmic i estan en tràmits més d'un centenar. Volem que el llançament d'aquesta col·lecció sigui un esdeveniment important i que en el futur hi publiquin autors del país d'origen multidisciplinaris. El senyor Tàpies, amb l'obduració que ha marcat la seva relació amb la UIB, hi tindrà un paper central i cabdal amb el seu art, el seu pensament i el seu potent i ecumènic poder de convocatòria. Potser per això hem pensat en Novament com a títol d'aquesta col·lecció.

Però havia dit que parlaria de coses materials, no metafísiques, del mal concret a les nostres illes. Del mal en minúscula, del mal de taverna. La memòria ens hi menarà.

El nomenament del senyor Tàpies no és recent. Fa gairebé de dos anys que la Junta de Govern el va aprovar, juntament amb el del senyor Escarrer i del senyor Pons. Per raons d'índole variada no hem pogut celebrar aquest acte abans. Com que fa temps que coeja potser convé que entre tots fem una mica d'esforç de capacitats cognitives per qualificar algunes postil·les que el nomenament provocà dins certs ambients de tarannà dejectable, conducta rufianesca i capteniment de trabucaire.

Segons aquestes postil·les, el senyor Escarrer era menyspreable, car era un empresari que havia acumulat capital i, per consegüent, foragitable dels ambients acadèmics. El senyor Pons pertanyia al món de la política i a més ocupava i ocupa un càrrec de representació molt capital, i en conseqüència era una llagoterada atorgar-li la distinció.

Amb el senyor Tàpies tenien la demagògia i la fal·làcia més difícils, sobretot perquè el cap de bàndol té veure amb la cultura que ens és pròpia. I la pensada va ésser que el senyor Tàpies no tenia res a veure amb la cultura que ens és pròpia. Si hi afegim que els experts artístics de qui parlam demostraren tenir una perspicàcia només comparable a l'agudesada visual d'una ratapinyada, l'endemana ens fa fer un esclafit de rialles. I és d'aquesta perspectiva que la UIB, almenys durant el temps que el present equip de Govern la dirigeix, contemplarà aquests coaccions. I d'aquí dic que no passaran i que si passen serà sobre un clap de cendres. I si despertam la consciència col·lectiva de les capes dirigents de la nostra societat, tindrem la satisfacció d'haver contribuït a una bugada moral i a una desinfecció social absolutament imprescindibles per a la nostra societat insular. Però res no és gratuït i hem d'estar preparats per repetir allò de "tornarem a patir, tornarem a lluitar i tornarem a vèncer" malgrat que ens afuïn cavallers d'avior cordovesa.

Case dismissed pel que fa a aquestes circumstàncies deplorables. Bon vent i barca nova. Senyores i senyors, m'agradaria tornar a la simbologia de l'antifranquisme per demanar-vos a tots que la prudència no ens faci convars ni traïdors. Cal que recordem allò que diuen de l'Alemanya de Hitler: quan se'n van dur el primer jueu, etc.

Antoni Tàpies, dins el seu àmbit, ha estat molt valent durant molts anys. Ens ha de marcar el camí.

Déu ens guard d'un ja està fet.

Gràcies a tots per la vostra presència.